

Rapport

Risico- en Crisisbarometer

Basismeting november 2015

Project: 15074061

Datum: 11 januari 2016

Nationaal Coördinator
Terrorismebestrijding en Veiligheid
Ministerie van Veiligheid en Justitie

Ipsos

Inhoudsopgave

02	Samenvatting
04	Inleiding
06	De zorgen van Nederland
09	Het gevoel van veiligheid
14	Vertrouwen in de overheid
18	Informatiebehoefte bij ramp
25	Verschillen in achtergrondkenmerken
27	Bijlagen

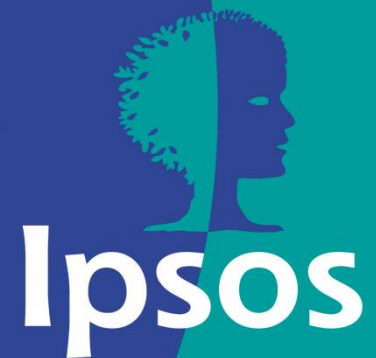
In opdracht van de NCTV.

Ipsos Nederland
Koningin Wilhelminaplein 2-4
1062 HK Amsterdam

020-6070707
www.ipsos-nederland.nl

© Ipsos BV.

Samenvatting

De zorgen van Nederland

We zien in november 2015, vóór de aanslagen in Parijs op 13 november, dat Nederlanders zich aanzienlijk meer zorgen maken over asielzoekers en (boot)vluchtelingen dan voorheen. Daarnaast zijn de zorgen over de economie, de zorg, werkloosheid en integratie afgenomen. De angst voor een internationale crisis en een ordeverstoring in een grote menigte is toegenomen ten opzichte van juni 2015. Nederlanders zijn minder bang voor een ziektegolf onder mensen dan een aantal maanden geleden.

Het gevoel van veiligheid

Het merendeel van de Nederlanders maakt zich net als in juni 2015 weinig zorgen over de eigen veiligheid of die van hun gezin als gevolg van een ramp en schatten de kans om zelf betrokken te raken bij een ramp ongeveer even groot in als in juni. Wel voelen Nederlanders zich minder veilig in een vliegtuig, op een vliegveld of op straat of op de weg. Het aantal mensen dat door die angst daadwerkelijk minder op een vliegveld, in openbare gebouwen of op straat komt, is toegenomen.

Vertrouwen in de overheid

Vier op de tien Nederlanders hebben vertrouwen in de overheid, los van rampenbestrijding: een afname ten opzichte van juni toen 47% vertrouwen had. Net als een half jaar geleden denken zes op de tien Nederlanders dat de overheid is voorbereid op een grote ramp. Ruim een kwart van de Nederlanders denkt dat hun landgenoten zijn voorbereid. Vier op de tien Nederlanders hebben vertrouwen in de informatievoorziening van de overheid, een daling ten opzichte van dit voorjaar (van 49% naar 42%).

Informatiebehoefte bij een ramp

Het aantal Nederlanders dat onlangs iets heeft meegekregen over wat te doen bij een ramp is ten opzichte van een paar maanden geleden afgenomen van 23% naar 13%. Zij hebben vooral minder over rampen meegekregen via TV, radio en andere media. Als er een ramp zou plaatsvinden, gaat ruim 95% Nederlanders zelf op zoek naar informatie. Ze doen dit vooral op het internet, maar zouden zich ook vaker informeren via een rampenzender of een persconferentie dan een half jaar geleden. Men heeft het meeste vertrouwen in radio, TV en nieuwssites als het gaat om informatiebronnen ten tijde van een ramp. Het vertrouwen ten aanzien van TV en radio is echter wel afgenomen, net als het vertrouwen in radio.

Onderzoeksopzet

Onderzoeksopzet

Doelstelling

- Met deze basismeting achterhalen we wat in het algemeen de risico-, crisis- en angstbeleving van Nederlanders is.
- Doel is om inzicht te verkrijgen in de zorgen en angsten die leven onder de bevolking en het vertrouwen dat Nederlanders hebben in het optreden van de overheid bij crises.

Methode

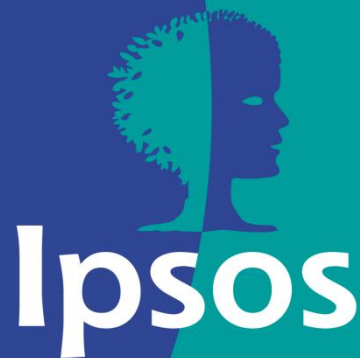
- Doelgroep: Nederlanders van 15 jaar en ouder.
- Aanpak: twee basismetingen per jaar (juni en november) waarin via online interviews naar de beleving van burgers in “gewone tijden” wordt gevraagd. Ten tijde van een ramp of crisis kan onmiddellijk een ad hoc spoedmeting worden opgezet die inzicht biedt in de beleving van Nederlanders op dat moment.
- De resultaten van de basismetingen dienen als vergelijkingsmateriaal voor de spoedmetingen.

Vragenlijst

De volgende onderwerpen zijn aan de orde gekomen:

- Onderwerpen van zorg
- Gevoel van veiligheid
- Kennis, houding en gedrag genoemde zorgen
- (Vertrouwen in) informatievoorziening ten tijde van crises
- Informatiebehoefte tijdens crises

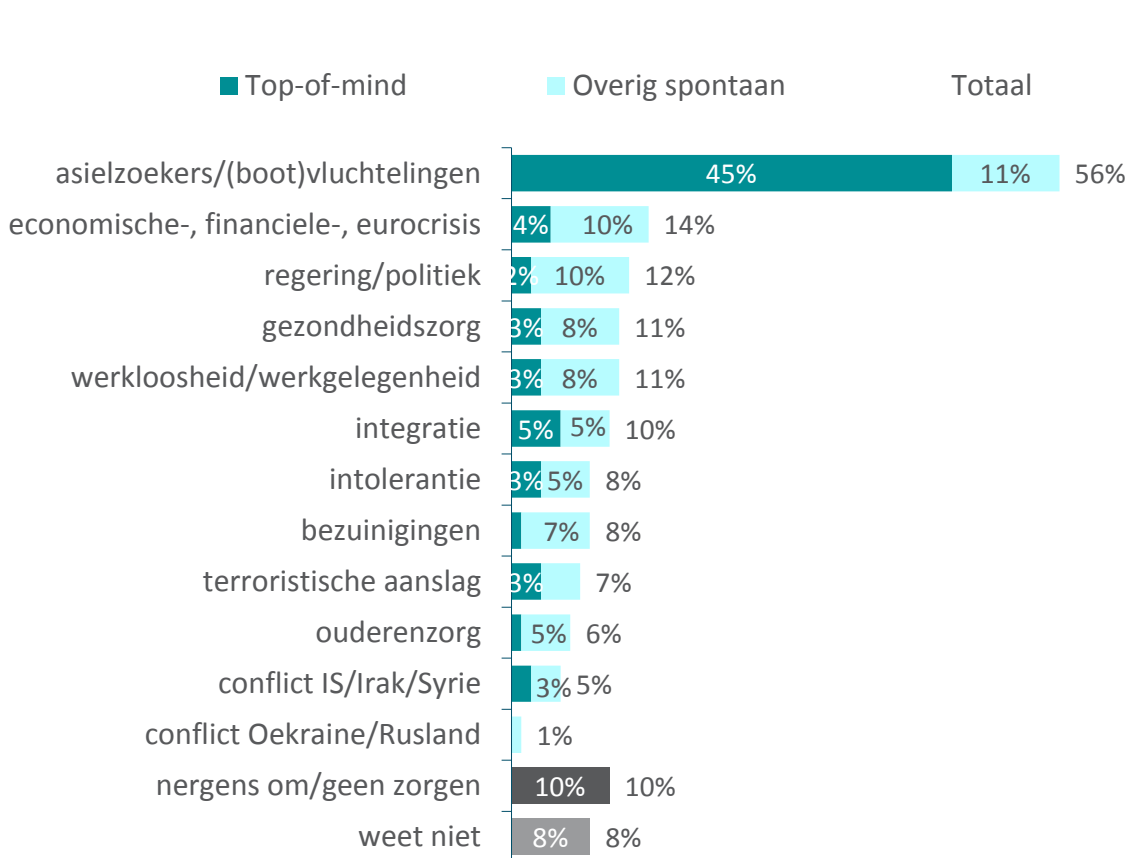
De zorgen van Nederland

De spontane zorgen over asielzoekers of (boot)vluchtelingen zijn sinds juni flink geïntensiveerd. Nederlanders vrezen anderzijds in mindere mate voor een economische crisis, gezondheidszorg, werkloosheid en integratie.

Wanneer u denkt aan zaken en gebeurtenissen die op dit moment spelen in Nederland of kunnen gaan spelen in Nederland, waarover maakt u zich dan in meer of mindere mate persoonlijk zorgen? (spontane antwoorden)

Totaal spontaan genoemd:

	Nov '15	Juni '15	Okt '14	Juni '14
asielzoekers/(boot)vluchtelingen	↑56%	12%	-	-
economische-, financiële-, eurocrisis	↓14%	22%	20%	26%
regering/politiek	12%	9%	6%	9%
gezondheidszorg	↓11%	20%	17%	23%
werkloosheid/werkgelegenheid	↓11%	15%	15%	21%
integratie*	↓10%	17%	13%	12%
intolerantie*	8%	6%	5%	11%
bezuinigingen	8%	11%	11%	11%
terroristische aanslag	7%	9%	16%	3%
ouderenzorg	6%	5%	8%	12%
conflict IS, Irak, Syrië	5%	6%	30%	-
conflict Oekraïne, Rusland	1%	1%	5%	-
nergens om/geen zorgen/weet niet	18%	25%	22%	29%

Basis: alle Nederlanders van 15 jaar en ouder (n=728)
Overige issues door minder dan 5% genoemd

* Integratie en intolerantie zijn categorieën die een verzameling zijn van verschillende termen die grosso modo dezelfde soort problematiek aanduiden

↑↓ = significant hoger of lager dan vorige periode (juni 2015)

Ipsos De angst voor een internationale crisis en een ordeverstoring in een grote menigte is toegenomen; de angst voor een ziektegolf onder mensen is afgenomen

Nu volgt een aantal gebeurtenissen, die als een ramp kunnen worden beschouwd. Kunt u bij iedere gebeurtenis aangeven in welke mate u hier bang voor bent dat de gebeurtenis in Nederland plaatsvindt?

Bottom-3 (heel bang; bang; beetje bang)

	Nov '15	Jun '15	Okt '14	Juni '14	Nov '13	Juni '13	Nov '12	Juni '12
Terroristische aanslag	67%	63%	65%	48%	43%	49%	38%	44%
Internationale crisis	↑ 66%	57%	68%	51%	43%	45%	50%	49%
Economische crisis	58%	56%	59%	62%	64%	75%	76%	78%
★ Cyber aanvallen	50%	49%	47%	49%	52%	58%	-	-
Ordeverstoring in grote menigte	↑ 47%	41%	39%	35%	41%	47%	47%	45%
Ramp met gevaarlijke stoffen	36%	37%	33%	39%	40%	41%	47%	43%
Verkeersramp	36%	35%	34%	35%	37%	36%	39%	40%
Ziektegolf onder mensen	↓ 34%	41%	45%	36%	40%	42%	42%	41%
Uitval stroom, gas, water of telefoon	32%	30%	26%	29%	32%	34%	31%	31%
Extreme weersomstandigheden	31%	33%	29%	39%	37%	33%	34%	33%
Grote brand	29%	26%	23%	30%	30%	31%	36%	37%
Kernongeval	28%	30%	25%	29%	30%	34%	31%	27%
Overstroming	25%	26%	21%	29%	32%	30%	30%	26%

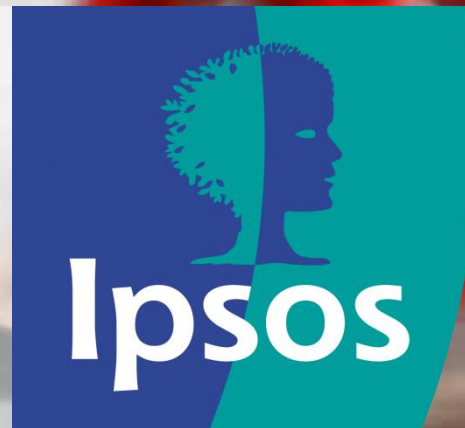
□ Sinds maart 2013 is het DTN verhoogd van beperkt naar substantieel

★ = nieuw sinds juni 2013

Basis: alle Nederlanders van 15 jaar en ouder (n=728)

↑↓ = significant hoger of lager dan vorige periode (juni 2015)

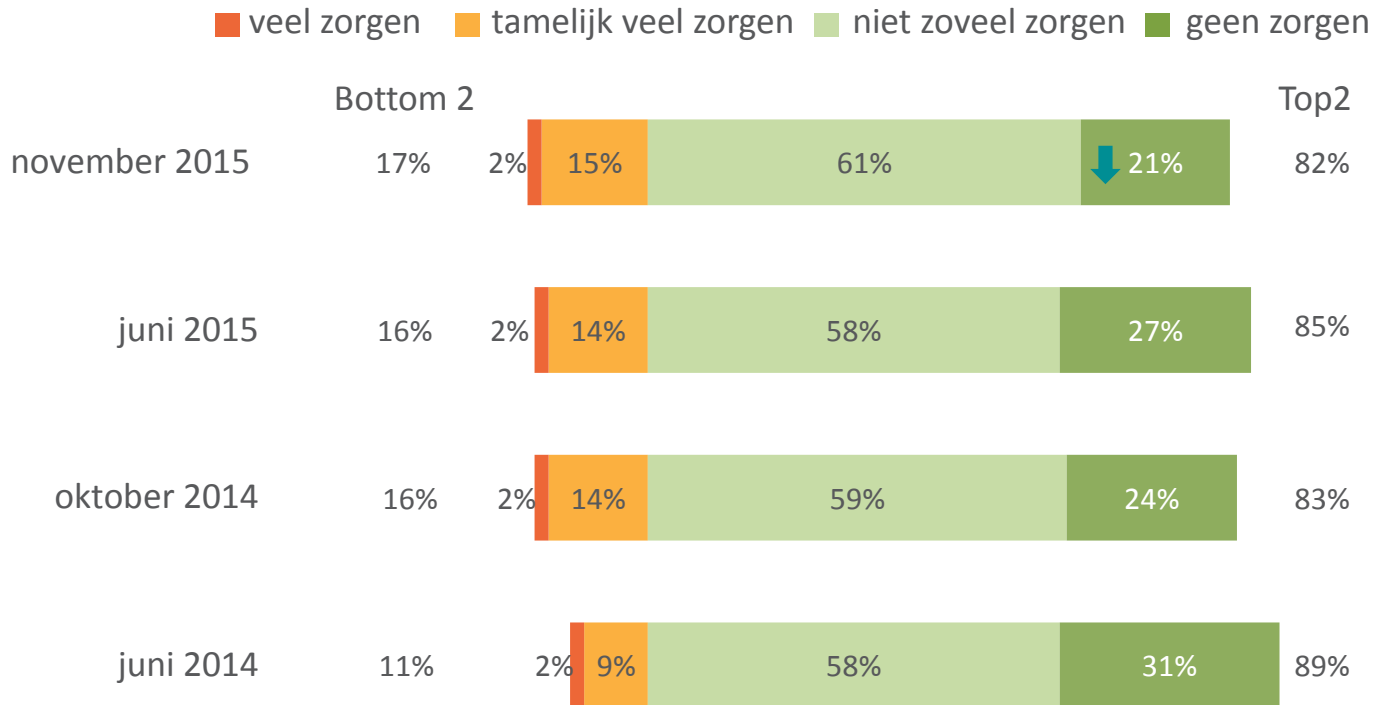
Het gevoel van veiligheid

Net als in juni 2015 maakt een meerderheid van de Nederlanders zich weinig zorgen over de veiligheid van henzelf en hun gezin; het aandeel Nederlanders zonder zorgen is echter afgenomen

In welke mate maakt u zich momenteel zorgen over de veiligheid van u en uw gezin als gevolg van mogelijke gebeurtenissen of rampen in Nederland?

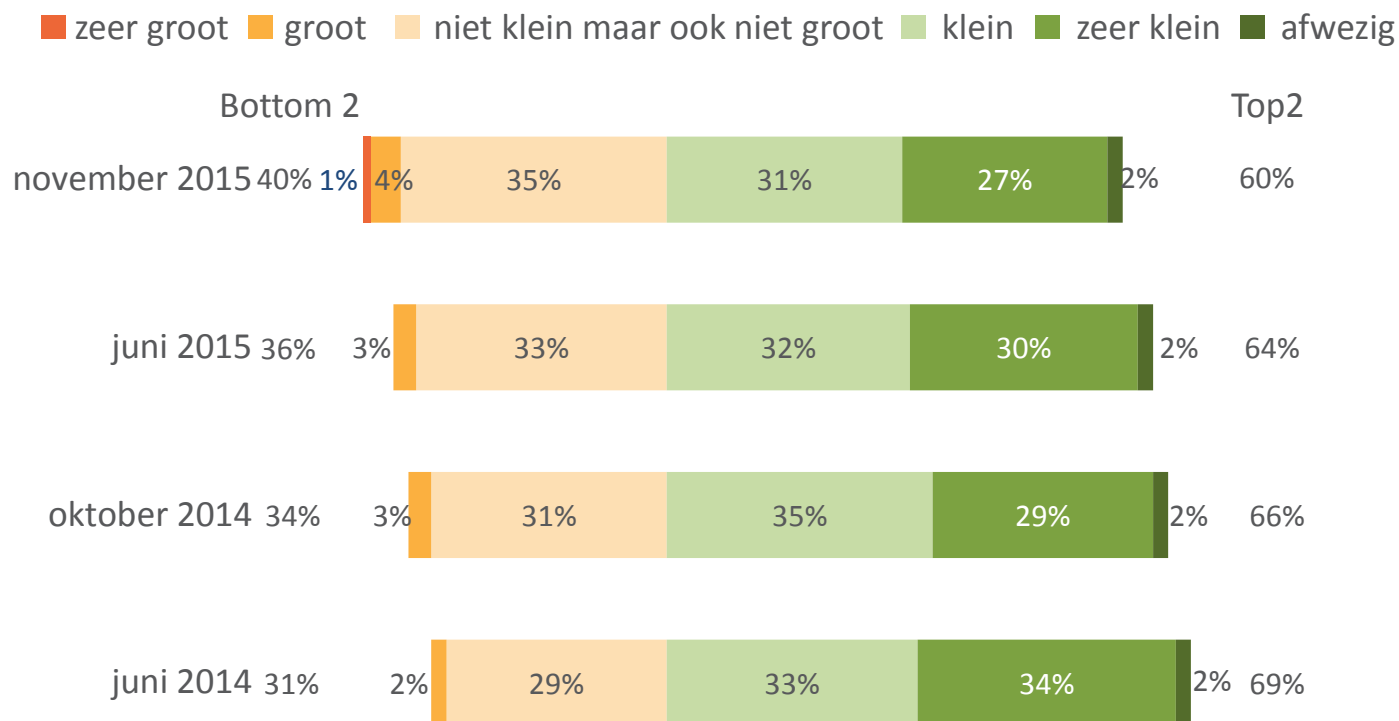
Basis: alle Nederlanders van 15 jaar en ouder (n=716), gepercenteerd op basis zonder "weet niet" antwoorden

↑ ↓ = significant hoger of lager dan vorige periode (juni 2015)

Wederom hebben 6 op de 10 Nederlanders geen zorgen over een mogelijke betrokkenheid van hun gezin bij een ramp, maar de zorgen lijken toe te nemen sinds juni 2014

In hoeverre denkt u dat u zelf of uw gezin de kans loopt om betrokken te raken bij een ramp?

Basis: alle Nederlanders van 15 jaar en ouder (n=701), gepercentageerd op basis zonder "weet niet" antwoorden

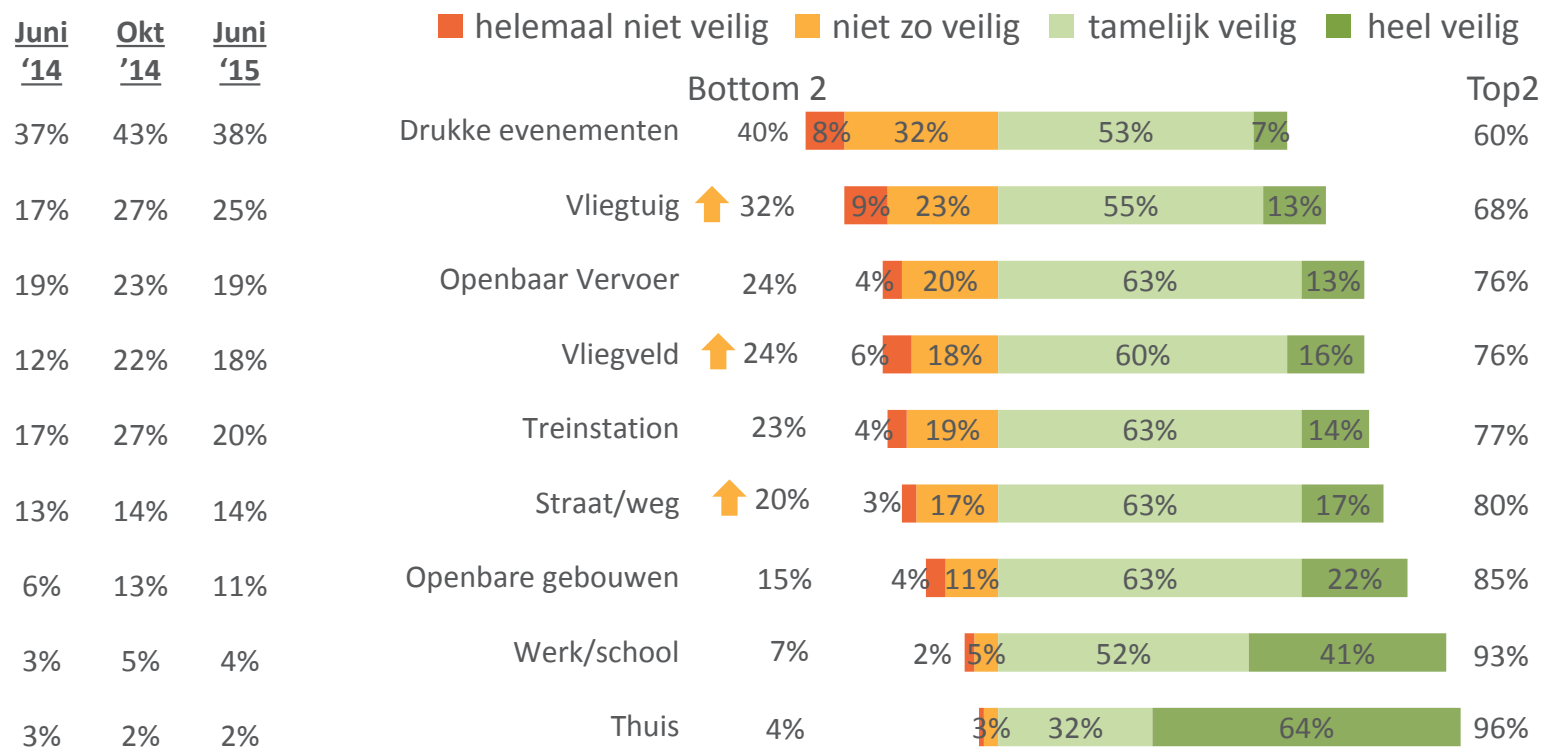

Ten opzichte van juni voelen Nederlanders zich minder veilig in een vliegtuig, op een vliegveld of op straat/weg

Kunt u per locatie aangeven hoe veilig u zich er voelt?

Helemaal niet / niet zo veilig:

November '15

Basis: alle Nederlanders van 15 jaar en ouder (gemiddeld n=672), gepercenteerd op basis zonder "weet niet" antwoorden

↑↓ = significant hoger of lager dan vorige periode (juni 2015)

Er zijn meer Nederlanders die zich niet veilig voelen op het vliegveld, in openbare gebouwen en op straat en hierdoor ook minder op die plekken komen

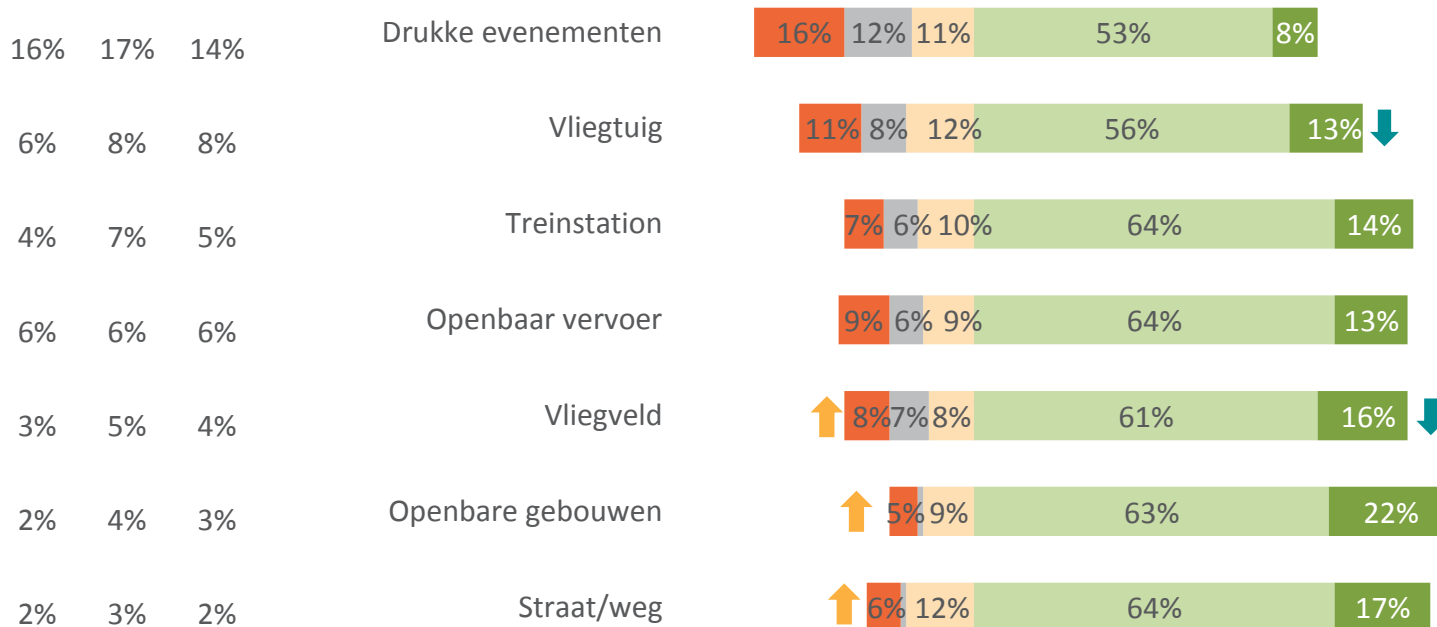
U gaf aan zich op/in <locatie> niet (zo) veilig te voelen. Heeft dit gevoel ervoor gezorgd dat u minder op/in <locatie> aanwezig bent?

November '15

Niet veilig en hierdoor minder aanwezig:

■ niet veilig en hierdoor minder aanwezig
 ■ niet veilig, maar kwam al niet op de locatie (nvt)
 ■ niet veilig maar hierdoor niet minder aanwezig
 ■ tamelijk veilig
 ■ heel veilig

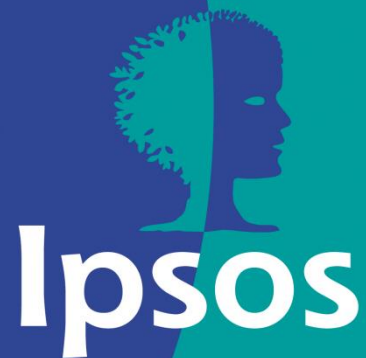
Juni '14 Okt '14 Juni '15

Basis: alle Nederlanders van 15 jaar en ouder (gemiddeld n=670), gepercenteerd op basis zonder "weet niet" antwoorden.

↑ ↓ = significant hoger of lager dan vorige periode (juni 2015)

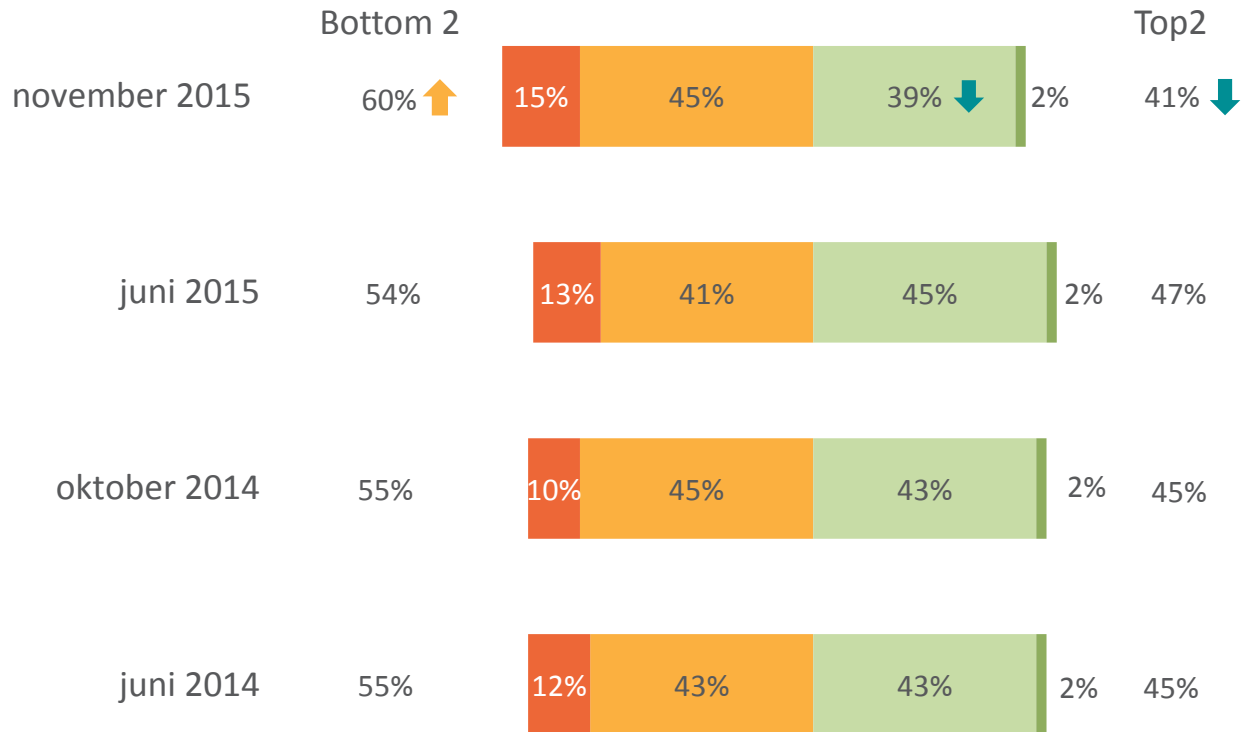
Vertrouwen in de overheid

Het vertrouwen in de overheid, los van rampenbestrijding, is gedaald sinds juni

Hoeveel vertrouwen heeft u in het algemeen in de overheid, dus los gezien van rampenbestrijding?

■ helemaal geen vertrouwen
 ■ niet zo veel vertrouwen
 ■ tamelijk veel vertrouwen
 ■ heel veel vertrouwen

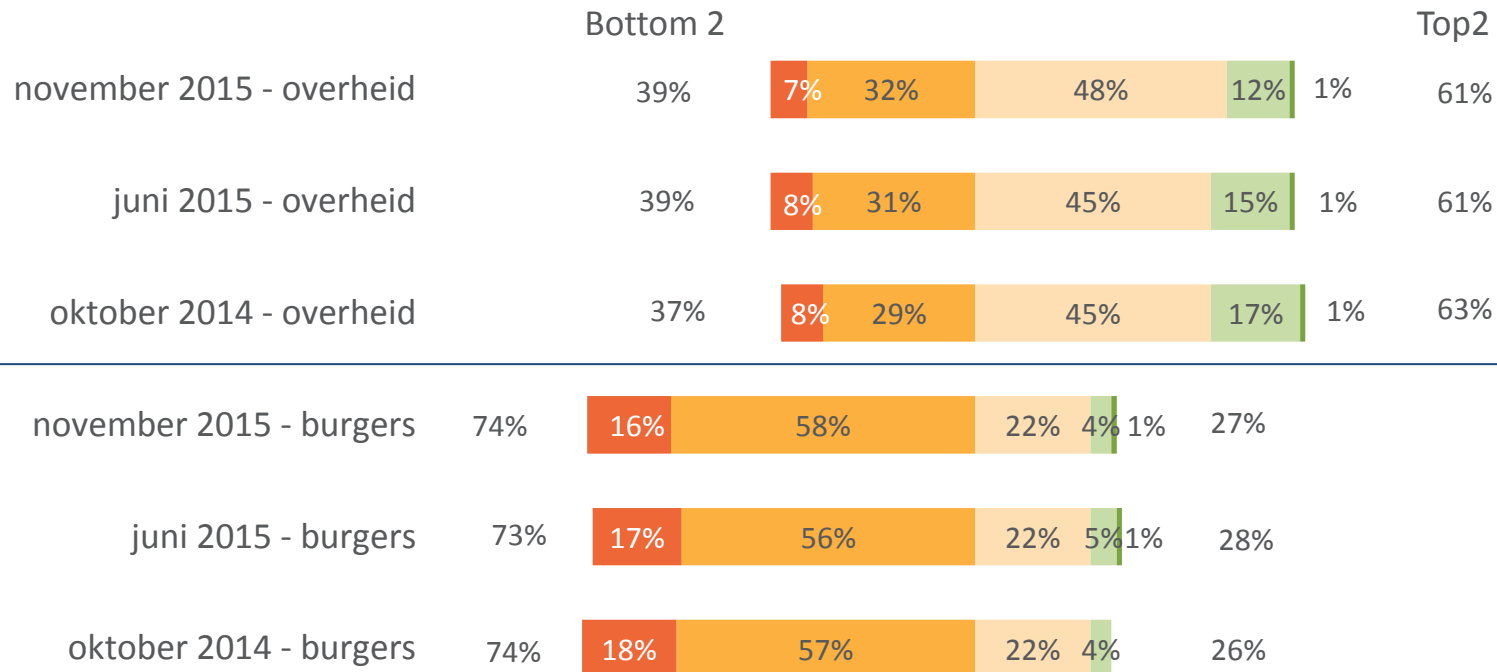

De overheid en burgers zijn, volgens Nederlanders, even goed voorbereid op een ramp vergeleken met juni

In hoeverre denkt u dat Nederland / de overheid / burgers * in het algemeen voorbereid is op een grote ramp?

■ helemaal niet voorbereid
 ■ redelijk voorbereid
 ■ heel goed voorbereid
■ niet echt voorbereid
 ■ goed voorbereid

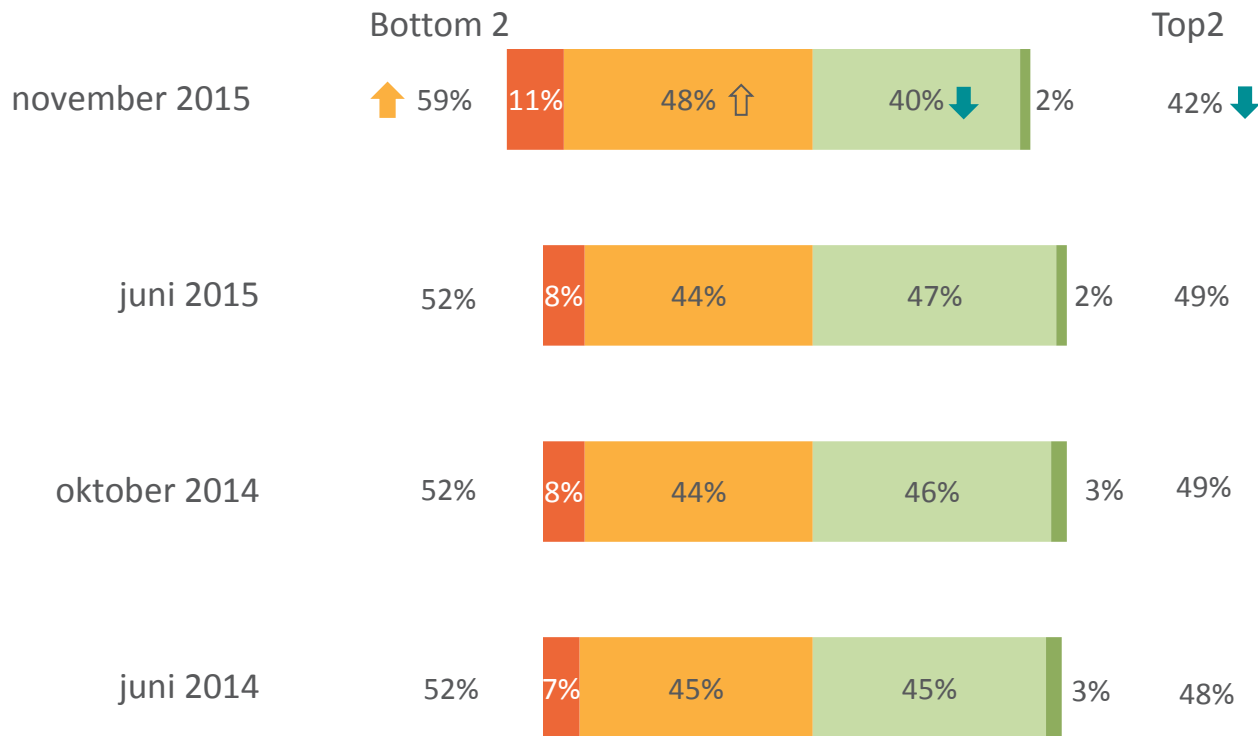

Basis: alle Nederlanders van 15 jaar en ouder (n=699), gepercenteerd op basis zonder "weet niet" antwoorden

Nederlanders hebben minder vertrouwen in de informatievoorziening van de overheid bij een grote ramp

Hoeveel vertrouwen heeft u in het algemeen in de informatievoorziening door de overheid bij een grote ramp?

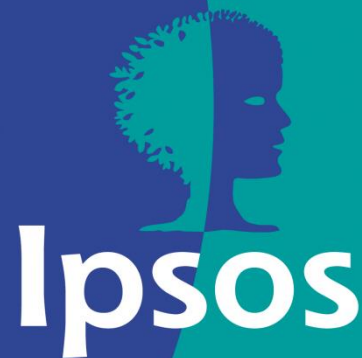
■ helemaal geen vertrouwen
 ■ niet zo veel vertrouwen
 ■ tamelijk veel vertrouwen
 ■ heel veel vertrouwen

Basis: alle Nederlanders van 15 jaar en ouder (n=690), gepercenteerd op basis zonder "weet niet" antwoorden

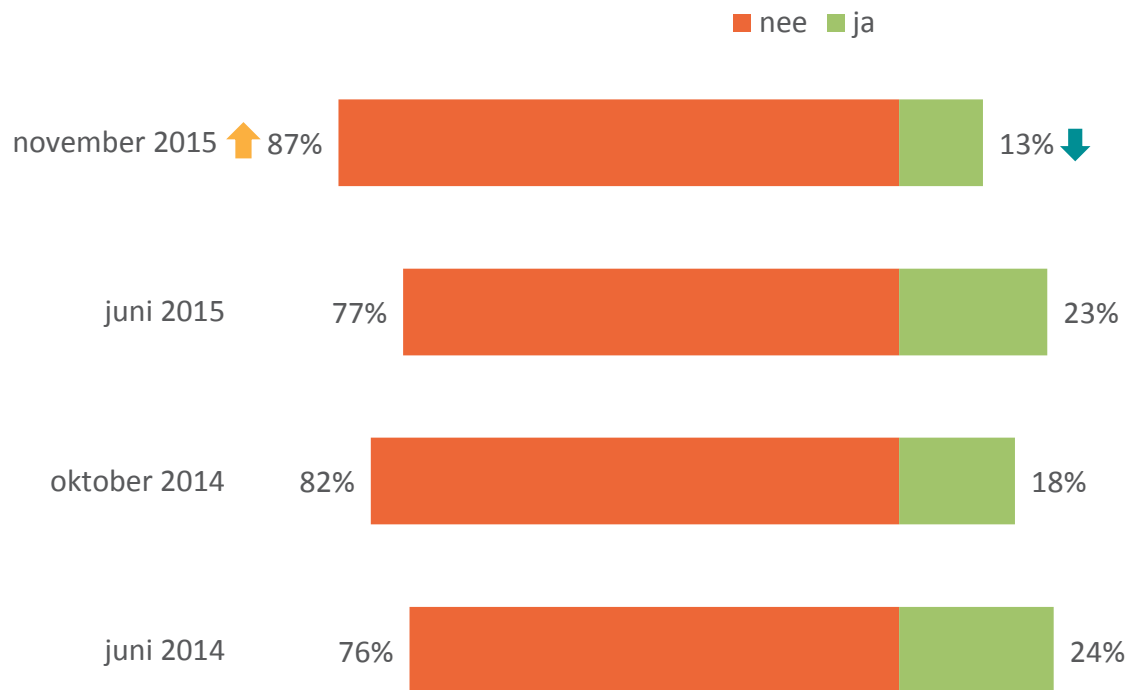
↑ ↓ = significant hoger of lager dan vorige periode (juni 2015)

Informatiebehoefte bij een ramp

Het aantal Nederlanders dat recent iets heeft meegekregen over wat te doen bij een ramp is gedaald ten opzichte van juni

Heeft u onlangs iets gezien, gehoord of gelezen over wat te doen bij een mogelijk grote ramp?*

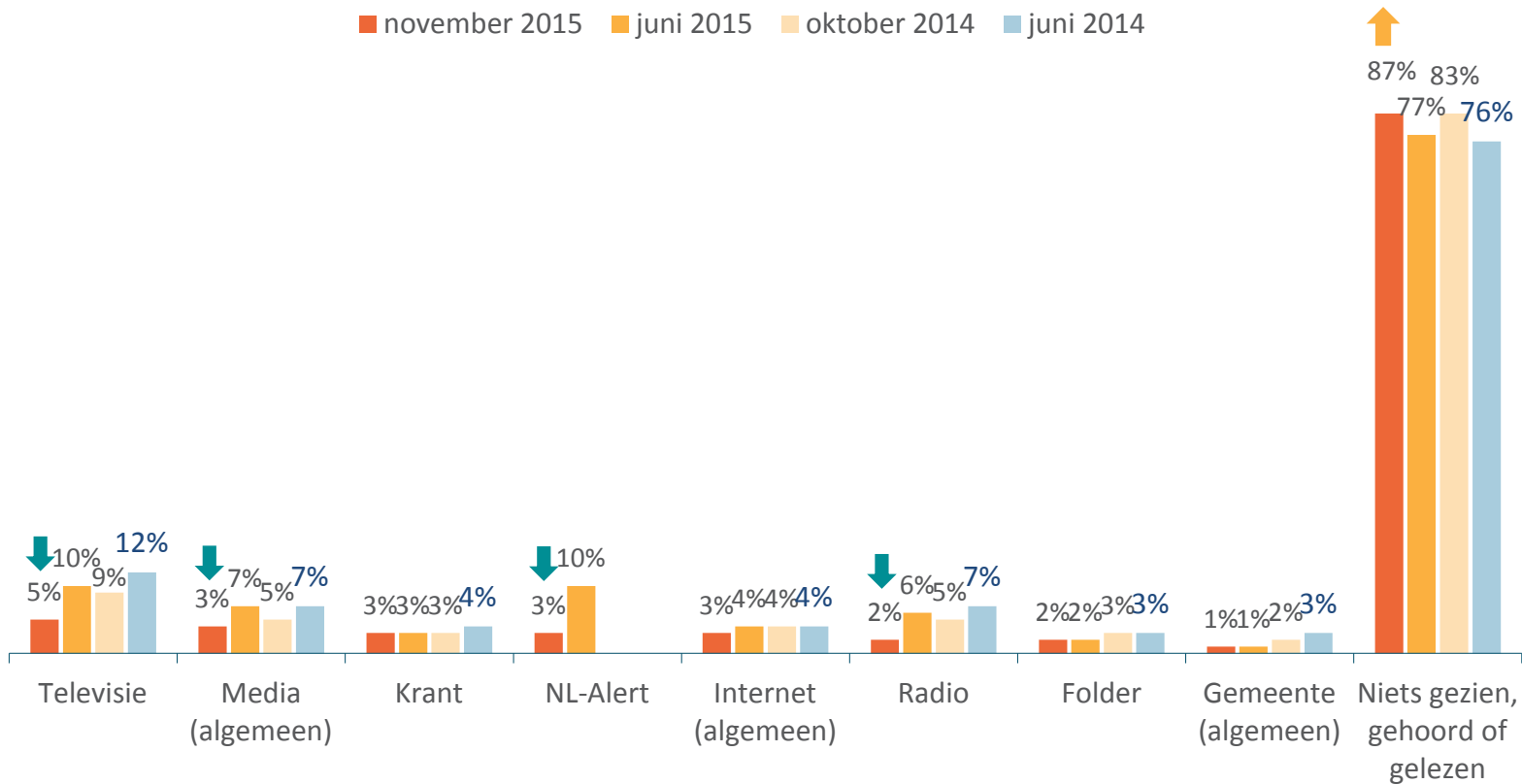
*In 2013 t/m 2015 heeft de NL-Alert campagne gelopen

Basis: alle Nederlanders van 15 jaar en ouder (n=647), gepercenteerd op basis zonder "weet niet" antwoorden

↑ ↓ = significant hoger of lager dan vorige periode (juni 2015)

Nederlanders hebben minder over rampen gehoord, gezien of gelezen op televisie, op de radio en in media

Op welke wijze heeft u over wat te doen bij rampen iets gezien, gehoord of gelezen?

*De optie NL Alert is voorgelegd sinds juni 2015

Basis: alle Nederlanders van 15 jaar en ouder (n=647), geperceenteerd op basis zonder "weet niet" antwoorden

↑↓ = significant hoger of lager dan vorige periode (juni 2015)

Net als een half jaar geleden gaan ruim negen op de tien Nederlanders bij een ramp zelf op zoek naar informatie...

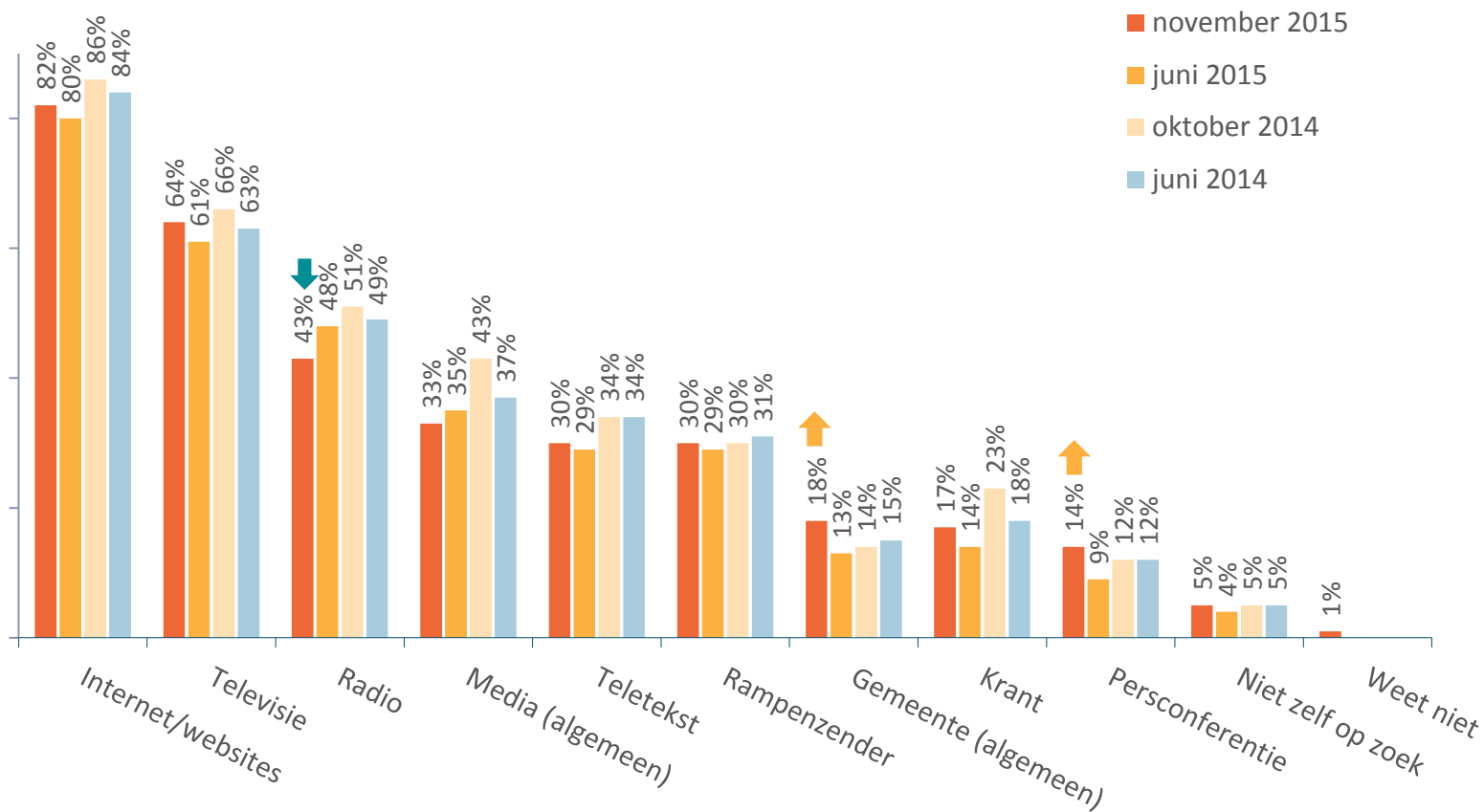
Stel er vindt een grote ramp plaats in Nederland die mogelijk voor u ook gevolgen heeft. In hoeverre gaat u dan zelf op zoek naar informatie over deze ramp?

- ik ga dan zeker zelf op zoek naar informatie
- ik ga dan misschien zelf op zoek naar informatie
- ik ga dan niet zelf op zoek naar informatie, maar wacht af op de informatie die mij wordt aangeboden

...en doen dit nog steeds vooral op internet. Vergeleken met een half jaar geleden informeren Nederlanders zich vaker via de gemeente of een persconferentie

Als u zelf op zoek gaat naar informatie over deze ramp, op welke manier, of via welk kanaal zoekt u dan naar informatie?

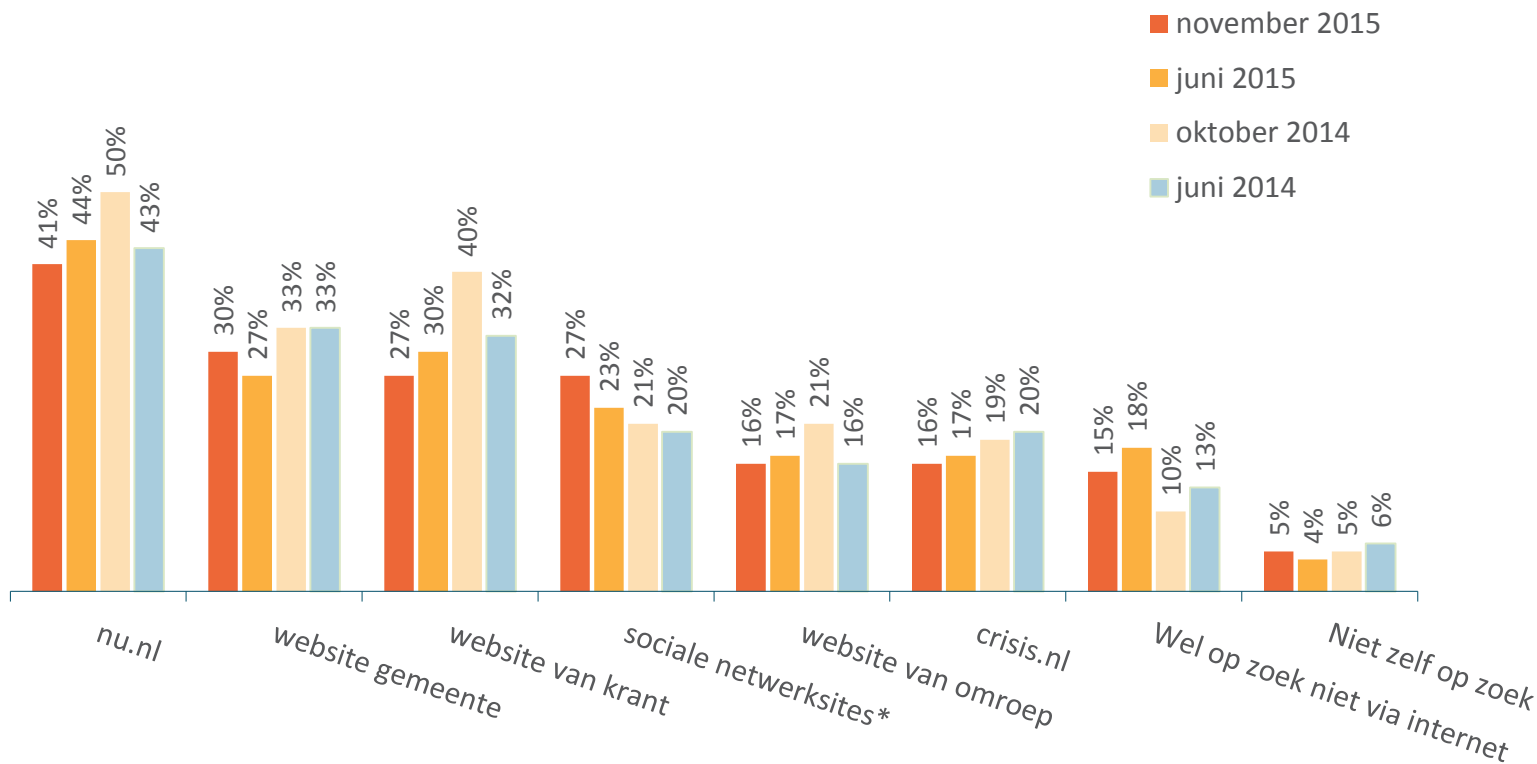

Basis: alle Nederlanders van 15 jaar en ouder (n=688), geperceenteerd op basis zonder "weet niet" antwoorden

↑↓ = significant hoger of lager dan vorige periode (juni 2015)

Men verwacht dezelfde websites te bezoeken als een half jaar geleden, nu.nl wordt het meest genoemd

Welke websites zou u dan bezoeken als u op zoek gaat naar informatie over deze ramp?

Basis: alle Nederlanders van 15 jaar en ouder (n=655), gepercenteerd op basis zonder "weet niet" antwoorden

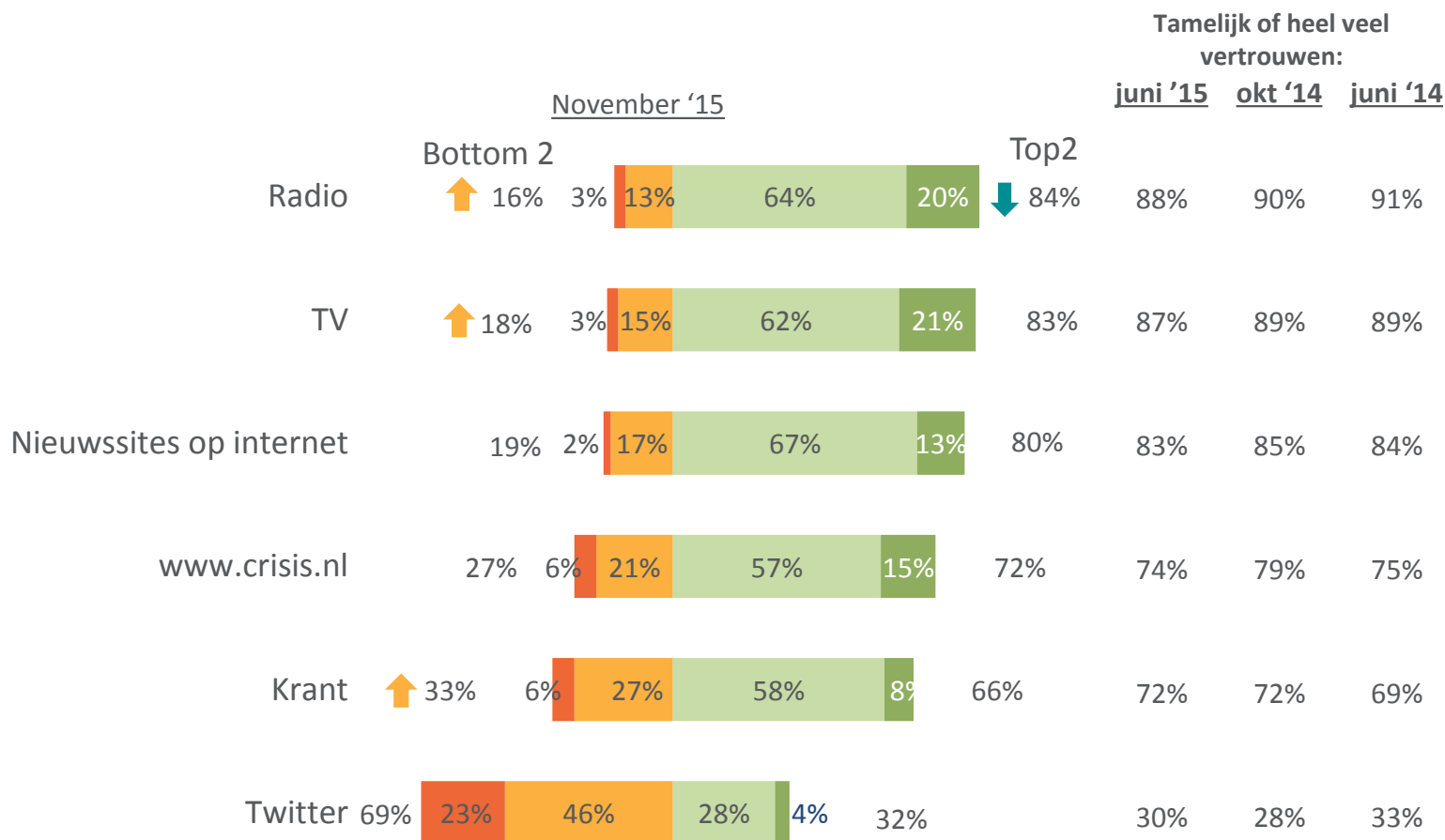
↑↓ = significant hoger of lager dan vorige periode (juni 2015)

Nederland heeft het meeste vertrouwen in radio, TV en nieuwssites als informatiebron bij een ramp; ten opzichte van juni is weliswaar het vertrouwen in radio, TV en de krant gedaald

Hoeveel vertrouwen heeft u in de volgende informatiebronnen tijdens een (mogelijke grote) ramp?

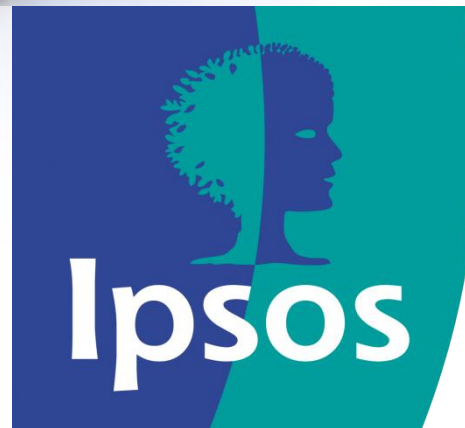
■ helemaal geen vertrouwen
 ■ niet zo veel vertrouwen
 ■ tamelijk veel vertrouwen
 ■ heel veel vertrouwen

Basis: alle Nederlanders van 15 jaar en ouder (gemiddeld n=596), antwoorden "weet ik niet/ken ik niet" worden niet getoond in deze grafiek

↑↓ = significant hoger of lager dan vorige periode (juni 2015)

Verschillen in achtergrondkenmerken

Verschillen tussen man/vrouw, leeftijd en opleiding

- Vrouwen maken zich in het algemeen meer zorgen en zijn vaker bang voor rampen en crises dan mannen. Ze vrezen vooral vaker voor een terroristische aanslag of een internationale crisis.
- De grotere zorgen van vrouwen uiten zich daarnaast in het vaker onveilig voelen op drukke evenementen, op een vliegveld en in een vliegtuig.
- Mannen denken minder vaak dan vrouwen dat hun gezin wordt getroffen door een ramp.
- Als het gaat om informatievoorziening tijdens rampen vertrouwen vrouwen nieuwssites, kranten, TV en crisis.nl meer dan mannen.

- Laag opgeleiden en ouderen vrezen vaker voor crises of rampen dan hoger opgeleiden en jongeren. Zo zijn 55 plussers en laag opgeleiden vaker bang voor een groot aantal crises (als aanslag of aanval, een ramp met gevaarlijke stoffen, extreme weersomstandigheden en een internationale of economische crisis) dan hun jongere en hoog opgeleide landgenoten.
- Hoger opgeleiden gaan vaker zelf op zoek naar informatie bij een ramp dan lager opgeleiden.
- Vrijwel alle bovenstaande bevindingen zijn vergelijkbaar met de laatste meting in juni van 2015.

Bijlagen

Bijna negen op de tien Nederlanders zijn in meer of mindere mate bang voor minstens één voorgelegde gebeurtenis

Nu volgen een aantal gebeurtenissen, die als een ramp kunnen worden beschouwd. Kunt u bij iedere gebeurtenis aangeven in welke mate u hier bang voor bent dat de gebeurtenis in Nederland plaatsvindt?

Aantal gebeurtenissen waarvoor men (een beetje / heel) bang is:

	Totaal juni '15	Man	Vrouw	15-34 jarigen	35-54 jarigen	55 plussers	Opleiding: hoog	Opleiding: midden	Opleiding: laag
0 van de 13 keer bang	14%	18%	9%	20%	12%	9%	16%	15%	9%
1-4 van de 13 keer bang	35%	38%	32%	41%	36%	28%	41%	35%	28%
5-7 van de 13 keer bang	22%	22%	23%	19%	29%	19%	26%	21%	21%
8 of meer van de 13 keer bang	29%	22%	35%	20%	22%	44%	17%	29%	43%

Vet wijkt binnen het achtergrondkenmerk significant af van andere kolommen

Responsverantwoording Online

- Start veldwerk: 11 november 2015
- Einde veldwerk: 13 november 2015*
- Gemiddelde invulduur vragenlijst: 16 minuten

	#	%
Totaal aantal verstuurde uitnodigingen	2.375	
Vragenlijst niet geopend	1.631	
Vragenlijst voortijdig afgesloten	28	
Totaal aantal geslaagde interviews	716	
Respons**		30%

*) De resultaten in dit rapport zijn verzameld voor de aanslagen in Parijs van 13 november.

***) Respons=totaal aantal geslaagde interviews + voortijdig afgesloten interviews/totaal aantal verstuurde uitnodigingen